

економіки». - Т. І. Ломаченко. - К., 2011. - 34 с.

7. Ульянов О. В. Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України на кластерних засадах / О. В. Ульянов // Вісник аграрної науки. - 2010. - № 10. - С. 56-59.

8. Червко Г. В. Державне регулювання економіки в АПК: навч. посіб. / Г. В. Червко. — К.: Знання, 2011. — 339 с.

9. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. - Назва з екрана.

10. Кваша С.М. Стан та тенденції розвитку сільського господарства країн-членів Європейського Союзу / С.М. Кваша, К.С. Кваша. — К.: ННЦ ІАЕ, 2013. — 40 с.

11. Постол А.А. Регулювання конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції вітчизняних аграрних підприємств в умовах євроінтеграції // А.А. Постол, А.М. Собченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. - 2015. - Вип. 10. - С. 50-53.

12. Основні вимоги законодавства ЄС до безпеки та якості товарів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/Ukraine+-+EU+export-import+helpdesk+/Non-tariff+regulation>. - Назва з екрана.

13. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: можливості та виклики для України: аналітична доповідь / І.В. Клименко, М.Г. Бугрій, І.В. Ус. — К.: НІСД, 2011. — 19 с.

14. Чужиков В.І. Модернізація аграрної політики ЄС / В.І. Чужиков, О.Й. Вінська // Міжнародна економічна політика. - 2011. - Вип. № 1-2(14-15). - С. 95-114.

15. Можливості і застереження щодо наслідків введення в дію положень Угоди про асоціацію між ЄС та Україною : наук. доп. / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, чл.-кор. НААНУ Т.О. Осташко, д-ра екон. наук В.О. Точиліна ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів." — К., 2013. — 98 с.

16. Бодак І.Г. Зарубіжний досвід розвитку сільського господарства / І.Г. Бодак // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. - 2012. - Вип. 22.6. - С. 164-169.

17. Русан В.М. Оцінка перспектив та можливостей для агропромислового комплексу України внаслідок підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: аналітична записка [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1633/>. - Назва з екрана.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Зубенко В.О.*

УДК 338.47:656.2

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i54.76315>

УПРАВЛІННЯ РУХОМ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

*Криворученко О.А., к.е.н., доцент,
Чернік А.М., магістр (Укр ДУЗТ)*

У статті зроблено висновок, що оборотні активи й оборотний капітал є двома категоріями, які характеризують одні й ті ж об'єкти: грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення, дебіторську заборгованість і запаси.

Розглянуто комплекс питань пов'язаних з управлінням рухом оборотного капіталу підприємства в умовах ринкової економіки. Систематизовано особливості розподілу та ознаки виконання загальних та спеціальних функцій управління оборотним капіталом підприємства. Обґрунтовано необхідність управління рухом оборотного капіталу на основі бюджетування.

© Криворученко О.А.,
Чернік А.М.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 54, 2016

Ключові слова: оборотний капітал, управління рухом оборотного капіталу, ризики руху оборотного капіталу, спеціальні функції управління, бюджетування.

УПРАВЛЕНИЕ ДВИЖЕНИЕМ ОБОРОТНОГО КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

*Криворученко О.А., к.е.н. доцент,
Черник А.Н., магистр (Укр ГУЖТ)*

В статье сделан вывод, что оборотные активы и оборотный капитал являются двумя категориями, которые характеризуют одни и те же объекты: денежные средства, краткосрочные финансовые вложения, дебиторскую задолженность и запасы.

Рассмотрен комплекс вопросов связанных с управлением движением оборотного капитала предприятия в условиях рыночной экономики. Систематизированы особенности распределения и признаки выполнения общих и специальных функций управления оборотным капиталом предприятия. Обоснована необходимость управления движением оборотного капитала на основе бюджетирования.

Ключевые слова: оборотный капитал, управление движением оборотного капитала, риски движения оборотного капитала, специальные функции управления, бюджетирование.

MOTION CONTROL WORKIN CAPITAL OF THE ENTERPRISE

*Kryvoruchenko O.A., Candidate of Economic Sciences, associate professor
Chernik A.N., master (USU RT)*

It was concluded that current assets and working capital are the two categories that describe the same objects, cash, short-term investments, accounts receivable and inventory.

Considered a range of issues linked to the traffic management of working capital enterprises in a market economy. Systematized distribution features and performance characteristics of general and special functions working capital management company. The need for traffic management of working capital based budgeting.

Keywords: working capital, traffic control working capital movement risks of working capital, special management, budgeting.

Постановка проблеми. У сучасних умовах для більшості вітчизняних підприємств типовим наслідком кризових явищ їхнього економічного розвитку стала гостра нестача необхідного обсягу оборотного капіталу, що істотно позначається на ефективності їхнього господарювання. Разом із цим низька забезпеченість вітчизняних виробничих підприємств оборотними активами супроводжується низьким рівнем їх використання. Тому одне із найактуальніших завдань у забезпеченні підвищення ефективності виробничої діяльності підприємств на сучасному етапі - суттєве вдосконалення ефективністю управління оборотним капіталом.

Аналіз ефективності управління оборотним капіталом складає найбільш поширену частину операцій фінансового менеджменту. Це пов'язано з великою кількістю елементів їх внутрішнього матеріально-речового та фінансового складу, високою динамікою трансформації їх видів, високою роллю в забезпеченні платоспроможності та інших результатів фінансової діяльності підприємства.

Основною метою управління рухом оборотного капіталу підприємства є його оптимізація, тобто процес вибору найкращих форм його організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності.

З цього приводу важливість і актуальність проблеми організації оборотного капіталу беззаперечна. Саме оборотний капітал разом з основним забезпечують діяльність підприємства. Немає оборотного капіталу, немає виробництва. Ось чому тема дослідження представляється досить актуальною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми змісту та ролі оборотного капіталу підприємств, ефективність його формування та використання досліджується вченими різних наукових шкіл. В наукових працях західних авторів Бригхэма Ю.Ф., Ван Хорна Д.К., Хорнгрена Ч.Т. та інших особлива увага зосереджена на узагальненні теоретичних аспектів та практичного досвіду управління оборотним капіталом в умовах ринкової економіки [6,7,8,9]. В сучасній літературі проблеми управління оборотним капіталом на промислових підприємствах розглядаються багатьма вітчизняними вченими: Бондаренко О.С., Душило А.А., Терещенко О.О., Поддєрьогін А.М., Бланк І.О. та інші [1,2,3,4,5].

У результаті дослідження економічної літератури було виявлено, що існує багато визначень поняття "оборотний капітал". Виділено декілька підходів до визначення цієї категорії: грошові кошти, вкладені до оборотних виробничих фондів і фондів обігу; мобільні активи, які використовуються і реалізуються протягом року або операційного циклу; авансована вартість.

Отже, *метою статті* є аналіз теоретичних положень, обґрунтування методичних підходів та рекомендацій щодо управління рухом оборотного капіталу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній економічній теорії та практиці існують різні підходи до визначення економічної сутності оборотного капіталу та зустрічаються різні поняття пов'язані з ним. Це такі, як оборотні активи, оборотні кошти, оборотні засоби, чистий оборотний капітал, бруто-оборотний капітал, короткострокові активи, поточні активи.

Поняття "оборотний капітал" та "оборотні активи" ототожнюються багатьма економістами і використовуються як синоніми. Як економічна категорія, оборотний капітал

виражає відносини купівлі-продажу грошових коштів, які на ринку виступають своєрідним товаром. Придбання такого товару підприємцем означає появу фінансових ресурсів для авансування оборотних активів, які, на відміну від капіталу, мають натурально-речову форму і повністю споживаються в одному торговельно-комерційному циклі.

Хибність ототожнення оборотного капіталу з оборотними активами викликана тим, що авансований в оборотні активи капітал приймає їх натурально-речову форму і тільки по закінченню операційного циклу використання оборотних активів повертається в тому ж обсязі і формі. Але оборотний капітал, на відміну від активів, не споживається і не витрачається, а лише авансується, аби повернутися після закінчення кожного свого обороту в тій же формі для наступного авансування. Та все ж капіталом стають не всі авансовані в оборотні активи грошові кошти, а тільки ті, що забезпечують економічний, соціальний або екологічний ефект.

Можна зробити висновок, що оборотні активи й оборотний капітал є двома категоріями, які характеризують одні й ті ж об'єкти: грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення, дебіторську заборгованість і запаси.

На підставі проведеного аналізу та узагальнення наукових підходів до визначення сутності оборотного капіталу його можна визначити таким чином. Оборотний капітал – це авансована вартість в елементи оборотних виробничих фондів і фондів обігу на рік чи операційний цикл для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції з метою досягнення достатнього рівня прибутковості підприємства.

Цим підкреслено, по-перше, вартісну природу оборотного капіталу, по-друге, визначається термін авансування вартості, по-третє, виділяється речове втілення оборотного капіталу – оборотні виробничі фонди і фонди обігу, по-четверте, визначається мета авансування – досягнення достатнього рівня прибутковості.

Основною метою управління рухом оборотного капіталу підприємства є його оптимізація, тобто процес вибору найкращих форм його організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей здійснення його господарської діяльності. Для цього

необхідно перш за все систематизувати та рухом оборотного капіталу підприємства загальні та спеціальні функції управління (таблиця 1).

Таблиця 1

Загальні та спеціальні функції управління рухом оборотного капіталу

Загальні 1	Спеціальні 2
Організаційна	Організація виробничого процесу, організація складського господарства, організація маркетингових досліджень, організація залучення позикових коштів, організація ефективних форм розрахунків
Планова	Планування калькуляцій та кошторисів, планування обсягів виробництва, планування та нормування товарно-матеріальних цінностей, фінансове планування
Облікова	Інкасація грошових коштів, облік запасів товарно-матеріальних цінностей, облік готової продукції, облік витрат виробництва
Контрольна	Контроль витрат товарно-матеріальних цінностей, контроль руху дебіторської заборгованості, контроль руху та використання грошових коштів
Аналітична	Аналіз ринкової кон'юнктури, аналіз фінансового ринку, аналіз фінансових показників, аналіз джерел фінансової діяльності
Розподільча	Розподіл коштів отриманих підприємством від усіх видів діяльності, розподіл коштів на придбання окремих груп товарно-матеріальних цінностей, розподіл готової продукції між споживачами

На сучасному етапі на підприємствах спостерігається незадовільне використання спеціальних функцій управління рухом оборотного капіталу [11]. Це стає причиною таких проблем як неузгодженість дій підрозділів підприємства, дублювання окремих функцій тощо. Деякі з цих проблем частково можна вирішити за рахунок використання сучасних технологій управління та інформаційного забезпечення.

Ефективність управління рухом оборотного капіталу в умовах ринкової економіки залежить від внутрішнього та зовнішнього середовища, стану фінансового ринку та інших елементів ринкової інфраструктури. Це стає причиною появи ризиків руху оборотного капіталу підприємства. Це пояснюється тим, що оборотний капітал постійно змінюється за короткі інтервали часу і відповідно збільшується кількість форм, в яких він перебуває.

В умовах ринкової економіки найбільш ефективною складовою у механізмі управління рухом обігового капіталу є бюджетування [12].

Для кожного підприємства необхідно індивідуально встановлювати бюджетний період. Це пов'язано з тим, що бюджетний період безпосередньо залежить від тривалості

виробничого та операційного циклів. Як правило, на підприємствах тривалість бюджетного періоду повинна бути пропорційно одному кварталу. Це пояснюється тим, що бюджетний період необхідно узгоджувати з термінами складання фінансової звітності.

Специфіка організаційної структури підприємств зумовлює необхідність вибору підрозділів, які повинні брати участь у бюджетному процесі та розподілу між ними спеціальних функцій управління.

Висновок. Таким чином, оборотний капітал є складною сукупністю елементів, які послідовно трансформуються один в одного і вимагають в умовах ринкової економіки своєчасного забезпечення фінансовими ресурсами.

У статті було доведено, що управління рухом оборотного капіталу на підприємстві відбувається через виконання загальних та спеціальних функцій управління. На ефективність управління рухом оборотного капіталу підприємства в умовах ринкової економіки значно впливають фактори як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Це стає причиною появи ризиків руху оборотного капіталу.

В статті було обґрунтовано, що використання бюджетування робить можливим

поєднання ситуаційного та процесного підходів в управлінні рухом оборотного капіталу і погодження управління фінансами підприємства та фінансового управління. Доведено, що ефективність використання бюджетування залежить від вибору оптимального бюджетного періоду, тривалість якого залежить від тривалості виробничого та операційних циклів, які є індивідуальними для кожного підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Бондаренко, О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств [Текст] / О.С.Бондаренко // Інвестиції. – 2008. – №4. – С.40-44.
- 2 Душило, А.А. Оптимізація структури оборотного капіталу підприємства [Текст] / А.А. Душило // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2006. – №4. – С.431-435.
- 3 Терещенко, О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : Навч. посіб. / О.О.Терещенко – К.: КНЕУ, 2003. – 213с.
- 4 Поддєрьогін, А.М. Фінанси підприємств [Текст]: підр. / за ред. А.М. Поддєрьогіна. – К.:КНЕУ, 2006. – 571 с.
- 5 Бланк І.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: Навч. посіб. / І.О. Бланк – К.:Ельга, 2008. – 724 с.
- 6 Брігхем, Є.Ф. Основи фінансового менеджменту [Текст]: підручник / Є.Ф. Брігхем; – пер. з англ. К.:Молодь, 2007. – 1000 с.
- 7 Ван Хорн Дж. К. Основи фінансового менеджмента [Текст]: підр. / Дж. М. Вахович, Ван Хорн Дж. К.; – пер. с англ. – М. Вільямс, 2006. – 1232 с.
- 8 Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами [Текст] / пер. с англ.- М.: Финансы и статистика, 2002.-799с
- 9 Хорнгрен, Ч.Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект: [Текст] пер. с англ. - М.: Финансы и статистика, 1995. -416с.
10. Зайцева І.Ю. Управління фінансовою складовою економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / І.Ю. Зайцева// Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – №16. – С. 54-56. – Режим доступу до журн.: <http://www.economy.nauka.com.ua>
11. Коковіхіна О.О. Системний підхід до управління витратами підприємства промислового залізничного транспорту / Коковіхіна О.О. Іванова І.І.// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково – практичних статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2013. – № 41. – С.240-243
- 12 Лисьонкова Н.М. Контролінг, як інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень //Лисьонкова Н.М., Єрмоленко О.А /Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник науково-практичних статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2010. – № 32. – С. 132-136

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Уткіна Ю.М.*

УДК 631

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

*Сухорукова Т.Г., к.э.н., доцент,
Сараева Н. В., студентка (УкрГУЖТ)*

В статье исследовано место сельского хозяйства в формировании национальной экономики и обеспечении государственной продовольственной безопасности, а также рассмотрены актуальные вопросы развития отечественных сельскохозяйственных предприятий. К наиболее важным вопросам развития отрасли можно отнести: низкую